

ARCHI VARIS

Professie

Professional

Professionaliteit

Professionalisering

Jaarboek 10

Archivaris
Professie, professional, professionaliteit, professionalisering.

Redactie: Erika Hokke, Thijs Laeven

© 2010 de auteurs en redacteuren

ontwerp - www.absoluutdesign.nl
druk - Roels Printing, Lier

oplage 400

ISBN 978-90-71251-32-0
Stichting Archiefpublicaties, 's-Gravenhage 2010

De volgorde van de jaarboeken wordt vanaf deze editie aangeduid met een volgnummer in plaats van een jaartal.

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van de Koninklijke Vereniging van Archivarissen Nederland (KVAN) en de adverteerders: Archiefschool/Hogeschool van Amsterdam, Haghefilm, Pictura Imaginis, Restauratieatelier Sterken, en WAD Archief Depots.

ARCHIVARIS

Professie

Professional

Professionaliteit

Professionalisering

redactie

Erika Hokke

Thijs Laeven

Jaarboek 10

Stichting Archiefpublicaties

s@p

Inhoud

Erika Hokke en Thijs Laeven Woord vooraf 8
Peter Horsman In Memoriam: Hans Scheurkogel 13

HOOFDSTUK 1

Professie

- Inleiding 17
- Erika Hokke* “Er is een arbeidsverdeling gekomen”. De ontwikkeling van het beroep archivaris in de 19e en 20e eeuw 21
- Elizabeth Shepherd* Archivists in 21st century Europe: emerging professionals? 39
- Chido Houbraken en Christian van der Ven, m.m.v. Ingmar Koch* De sociale archivaris. Nieuwe rollen in nieuwe netwerken 50
- Filip Boudrez* Een informatiearchitect met digitale kennis van zaken: de archivaris anno 2010 61
- Maarten Brock, Anne Houk de Jong, Susan Kruidhof, Elio Pelzers* Onbekend maakt onbemind. Over het imago van archieven en de archivaris 70
- Hans Waalwijk* Geleerdheid, geletterdheid, wijsheid, eruditie, ... list, bedrog, doodslag en moord in een geromantiseerd beroep 80

HOOFDSTUK 2

Professional

- Inleiding 97
- Christine Martinez* “When Christine meets Hans” or “am I a competent archivist”? Some thoughts about competencies 102
- Eric Ketelaar* Competenties comparatief 112
- Bennie Blom* De Italiaanse archivaris en zijn beroepsprofiel 122
- Karel Renders* De Spaanse *archivero integral*, generalisme als basis voor specialisatie 127
- Pauline van den Heuvel* De Franse archivaris: Hoeder van het vaderlands erfgoed 134
- Henk Duits* De Archiefspecialist, zijn competentieprofiel en het *Records Continuum* 140
- Nienke Knevel* UWV DIV Academie: samen leren, samen ontwikkelen, samenwerken 147
- Hans Hofman* ‘Ontdek je dNA’. Een trainingsprogramma voor een nieuwe, digitale wereld... 153
- Peter Horsman* Leren duurt een leven lang. Een archiefdienst als lerende organisatie. Een ontdekkingsreis 166

HOOFDSTUK 3

Professionaliteit

- Inleiding 177
- Hans Scheurkogel* Whose master's voice? Development of master programs in Western Europe 181
- Karsten Uhde* Times are changing. The development of curricula at the Archiefschool Amsterdam and the Archivschule Marburg 187
- Luciana Duranti* Educating the eXtreme records professional: a proposal 198
- Thijs Laeven* Archivistisch ijkpunt: het register voor actieve professionals 208
- Thijs Laeven* Rondje registers – certificering en registers in de praktijk 224
- Hans Berende* Spil of spagaat? Beroep, vak en blad in beweging 246
- Luud de Brouwer en Christian van der Ven* *I, Archivist* wordt *iArchivist*. Een Manifest voor de Archivaris 2.0 256

HOOFDSTUK 4

Professionalisering

- Inleiding 265
- Margreet Windhorst* Branche en professie: samen sterk 268
- Fred van Kan* De archivaris moet emanciperen 276
- Caroline Williams* Consigned to history? Born digital records, the 'collecting' archive and the archivist 286
- Luud de Brouwer, Tom Cobbaert en Tim de Haan* Deel en heers! Kennis delen 2.0 298
- Theo Thomassen* Onttakeling of modernisering? De beroepsgroep van archivariissen gedeïnstitutionaliseerd 306

Epiloog 328

Bijlage
~ Bijlage bij: Hans Waalwijk, Geleerdheid, geletterdheid, wijsheid, eruditie, ... list, bedrog, doodslag en moord in een geromantiseerd beroep 331
~ Over de auteurs en redacteuren 360

Deel en Heers! Kennis delen 2.0

Inleiding

De 21e eeuw kenmerkt zich voor archiefdiensten tot dusver door de exponentieel toegenomen digitalisering en automatisering. De digitale wereld ruikt aan twee kanten op. Vanuit de aanbodkant van informatie is er een overheid die steeds verder het pad van digitale informatievoorziening opgaat. Hetzelfde speelt zich af bij particuliere archiefvormers zoals bedrijven en instellingen. Binnen afzienbare tijd krijgen archieven geen papieren informatie meer binnen.

Aan de andere kant zitten de gebruikers / onderzoekers die steeds vaker en beter in staat zijn om op digitale wijze hun vragen beantwoord te krijgen, met of zonder hulp van de digitaal beschikbare informatie van archiefdiensten. In deze digitale bankschroef is het steeds moeilijker om als individuele archivaris of archiefinstelling oplossingen te bedenken en te realiseren. Het is bittere noodzaak dat archiefdiensten samen op zoek gaan naar oplossingen door hun denkkracht en middelen te bundelen. Vaste, bestaande structuren zoals KVAN en BRAIN blijken niet altijd de juiste plaats te zijn om dat te bewerkstelligen. Het bewandelen van de gebaande wegen leidt regelmatig tot polderen, halfslachtige producten en het vertragen van besluitvorming. Een initiatief als de Archief 2.0 community¹ laat zien dat een flexibele groep soms effectiever is. Een dergelijk los verband van medewerkers uit archiefdiensten en bedrijven is beter in staat om voor een concreet probleem oplossingen te bedenken en realiseren. In dit artikel laten we zien dat beschikbare web 2.0 tools kunnen bijdragen in die samenwerking en kennis delen. Een nieuwe manier van professionaliseren voor archivariissen.

De 21e eeuw lokt archieven het depot en de studiezaal uit door online inventarissen, digitale (nadere) toegangen, webtentoonstellingen en beeldbanken. Die ontwikkeling heeft ons geen windeieren gelegd; het aantal digitale bezoekers overtreft in veelvoud het fysieke bezoek. En waar de studiezalen langzaam leger raken, groeit het aantal digitale bezoekers nog steeds.

Onze organisaties zijn (nog) niet ingericht op die nieuwe situatie. De nadruk bij dienstverlening ligt op studiezaalbezoek en ook in de opleidingen voor medewerkers dienstverlening ligt de nadruk op de fysieke dienstverlening, op de studiezaal, op het draaien van baliediensten. In de taakbeschrijving van archiefmedewerkers staat niets over kennis delen en actief deelnemen aan online activiteiten die daar aan bijdragen. Online werken staat nog te boek als spelen, als niet productief bezig zijn.

Onze klanten daarentegen hebben al jaren ervaring in het online organiseren van hun activiteiten. Zij organiseren zich in losse en minder losse initiatieven van nieuwsgroepen tot weblogs via verenigingen en community's waarbij hulp, delen,

¹ <http://www.archief20.org> (laatst geopend op 1 februari 2010).

plezier of zomaar een praatje online plaats vinden. Archiefdiensten onderkennen dit te weinig en hebben niet of nauwelijks aandacht voor het actief ondersteunen van deze groep bezoekers en gebruikers online. De huidige archiefopleiding vraagt en leert niet de juiste competenties die nodig zijn om deze nieuwe weg op te gaan.

Kennis delen 2.0

Écht samenwerken, onbevooroordeeld, waarbij de resultaten voor elke andere archiefdienst probleemloos op te vragen en te implementeren zijn, dat gebeurt nog zelden. Verworven kennis delen is geen gemeengoed onder archivariissen in Nederland. Hoeveel nuttige rapporten liggen achter gesloten deuren binnen de eigen dienst? Hoeveel projecten starten er jaarlijks waarvan onderdelen allang elders zijn onderzocht, gedaan of bedacht? Meestal zijn dergelijke onderzoeken gedaan op kosten van de gemeenschap, met behulp van subsidies. Die moet je sowieso delen met iedereen zou je denken. Wat houdt ons tegen om kennis te delen? Ontbreekt het aan een plaats voor kennisuitwisseling?

In de afgelopen jaren kwamen diverse technische oplossingen beschikbaar die voor weinig of geen geld kennisuitwisseling heel goed mogelijk maken. De community Archief 2.0 is zo'n plaats waar alle geledingen van het archiefveld terecht kunnen. De ledenlijst laat een bonte mengeling van medewerkers, afdelingshoofden en diensthoofden zien. Dat stemt echter nog niet tot tevredenheid omdat participeren in een discussie, zelf een discussie of een thema aandragen, nog te weinig plaats vindt. Kennis delen zit nog niet in het systeem van de archivaris. We denken niet aan het stellen van vragen aan collega's en gebruikers voordat we met iets beginnen en aan het delen van onze bevindingen achteraf. Het is nog teveel ieder voor zich en God voor ons allen.

Desondanks zijn er binnen Archief 2.0 al enkele initiatieven ontplooid zoals het benoemen van de vereiste andere houding door het aanbieden van het Manifest voor de Archivaris 2.0 (zie elders in dit Jaarboek). De presentaties van de studiedag in oktober 2008 staan integraal online beschikbaar. De online cursus 23-Archiefdingen is vanuit deze community geïnitieerd en gerealiseerd. Er zijn verschillende groepen ontstaan rondom verschillende thema's, waarvan die voor educatie, de ArchiefWiki en het chatten al tot concrete resultaten hebben geleid.

Kennis delen kan ook heel pragmatisch. In plaats van krampachtig te proberen voor elk nieuw probleem of vraagstelling een specialist in huis te halen, zouden archiefdiensten veel meer hun expertise en experts kunnen delen met collega-instellingen. Een soort van expertpool, waar je kennis kunt halen op tijdelijke basis. Iemand een dag of enkele dagen per week binnen je organisatie laten werken om vernieuwingen van de grond te krijgen of plannen op te stellen. Praktische input van experts. Daar hoort ook bij dat je je niet moet blindstaren op de kennis die je hebt. Een frisse blik van buiten kan helpen dingen scherper te zien of de juistheid van je eigen opvattingen bevestigd te krijgen. Denkracht mobiliseren door samen te werken, dat is de toekomst.

Tenslotte kunnen archiefdiensten leren van hun gebruikers. Kennis delen is niet alleen zelf een open houding naar anderen toe hebben en je eigen kennis willen delen. Het betekent ook dat je wilt leren van anderen, niet alleen je mede-infor-

matieprofessionals, maar net zo goed van je klanten / gebruikers, zowel amateurs als deskundigen. Gebruikers kunnen goede adviezen en nuttige tips geven om de services online, maar ook bijvoorbeeld inventarissen te verbeteren. Gebruikers van de website kunnen helpen onze databases beter te krijgen door correcties, tags of commentaar toe te voegen.

Welke tools staan tot onze beschikking?

Nieuwsverspreiding en nieuwsvergaring

- RSS - laat het nieuws op je afkomen door gebruik te maken van RSS. Er zijn diverse online tools om rss-feeds van weblogs en websites te lezen en geattendeerd te worden op nieuwe berichten. RSS is nog relatief onbekend en is daarom een belangrijk onderdeel van de cursus 23-archiefdingen.
- Twitter - in het afgelopen jaar heeft Twitter (of microbloggen) een flinke opmars gemaakt in Nederland. Hoewel het vaak nog een negatieve klank heeft is Twitter een prachtige tool om adequaat op de hoogte te blijven van nieuws, nieuwe berichten, blogposts, websites, rapporten, subsidie-aanvragen en noem maar op.

Online delen/ samenwerken

- Docs - Google Docs biedt een service om online samen te werken met collega's binnen en buiten je eigen dienst. Niet langer versies over en weer e-mailen, maar samen werken aan en in hetzelfde document. Naast documenten kun je bij Google ook spreadsheets en presentaties online maken en bewaren. Behalve Google zijn er ook andere bedrijven die dergelijke services aanbieden bv. Zoho.com.
- Community's - Met de Archief 2.0 community in het achterhoofd mag duidelijk zijn dat (gratis) communitysoftware voorhanden is om samen te werken op een eenvoudige manier.
- Blogs - een weblog is een ideale, eenvoudige tool om kennis te delen en discussie uit te lokken.
- Wiki - met behulp van een wiki kun je samenwerken en kennis delen. Een wiki is niet bijzonder geschikt als een communitytool, maar voor samenwerking in een project is het buitengewoon geschikt.
- Chat - chat is een tool die bruikbaar is voor directe kennisuitwisseling, zowel tussen collega's als tussen medewerkers en klanten. Op dit moment lopen er enkele proefprojecten met de inzet van chatfunctionaliteit met klanten. Binnen (en soms tussen) archiefdiensten is chat al langer een manier om tot kennisuitwisseling te komen.

Hierna volgen twee voorbeelden die laten zien dat kennis delen tussen gebruikers en professionals en professionals onderling mogelijk is en gestimuleerd wordt met behulp van bestaande techniek. Aan iedereen de keuze om hier aan deel te gaan nemen of zelf nieuwe initiatieven te ontplooiën waar anderen aan deel kunnen nemen.

Nationaal Archief: *Flickr the Commons*²

Op 21 oktober 2008 plaatste het Nationaal Archief met partner Spaarnestad Photo³ een eerste selectie foto's uit zijn historische fotocollecties op *Flickr the Commons*, de 'archiefpagina' van de populaire fotocommunity Flickr. Dit initiatief maakt deel uit van een serie pilots binnen het project Beelden voor de Toekomst⁴ om te onderzoeken hoe bredere publieksbetrokkenheid bij fotocollecties gerealiseerd kan worden. De doelstellingen van het Nationaal Archief binnen het project Beelden voor de toekomst zijn:

- Beschikbaar stellen fotocollecties voor breed publiek
- Kennis van collecties vergroten door inhoudelijke informatie van gebruiker (*tags, comments*)
- Ervaring opdoen in deelname aan web 2.0 community's
- Bevorderen publieksparticipatie

Deze doelstellingen zijn te herleiden tot de ambitie materiaal te delen om feedback vanuit de gebruikers te krijgen die de foto's beter toegankelijk maakt.

Archieven kijken met een zekere argwaan naar het vrij beschikbaar stellen van bijvoorbeeld foto's. Kan de gebruiker wel verantwoord met het materiaal omgaan, hoe zit het met de commercie of bijvoorbeeld copyright? Delen leidt tot verlies aan controle.

Dat delen spannend is maar zeker niet tot onaangename verrassingen leidt, blijkt wel uit de antwoorden die de pilot op basis van de feiten geeft. Delen ontslaat je uiteraard niet van de verplichting zorgvuldig om te gaan met het materiaal (selectie en beschikbaarstelling). Bezoekers (her)gebruiken het beschikbaar gestelde materiaal wat tot een breed scala aan activiteiten kan leiden en vanaf dat punt wordt het echt leuk! Experimenteren met het plaatsen van afbeeldingen op *Flickr the Commons* levert, naast een enorme toename in aantallen bezoekers, een vijftal typen verrijking op:

- Esthetische discussies
- Vertalingen
- Persoonlijke verhalen
- Feiten
- Koppelingen

Flickr biedt voor die verrijking grofweg een drietal opties:

- Commentaren
- *Tags* (trefwoorden)
- *Notes* (trefwoorden of commentaar op een geselecteerd deel van de afbeelding)

Daarnaast heeft Flickr ook een aantal *communitytools*. Leden kunnen elke afbeelding verspreiden via een weblog-optie of als favoriet markeren, ze kunnen vriend worden van de instelling of – mits de aanbieder hiermee instemt – een afbeelding toevoegen aan een andere set, of groep. Voor al die *tools* en middelen moeten ze overigens wel ingelogd te zijn op de site, anders blijft het bij het bekijken van de foto's.

² <http://www.flickr.com/commons> (laatst geopend op 1 februari 2010).

³ <http://www.spaarnestadphoto.nl/> (laatst geopend op 1 februari 2010).

⁴ <http://www.beeldenvoordetoekomst.nl/> (laatst geopend op 1 februari 2010).

Naast dit delen is ook intern er een discussie op gang gekomen. Door het delen van het materiaal zie je dit plots op verrassende plekken opduiken. Het bekende weblog GeenStijl plaatste een stuk over een kaart over de mogelijke inpoldering van de Waddenzee. Dit veroorzaakte een discussie over de waarde van zo'n post maar zorgde ook voor inhoudelijke toevoegingen, verrijking vanuit de afdelingen. Informatie die anders niet uit de hoofden van de collega's zou zijn gekomen. Een ander prachtig voorbeeld was het opduiken (in een commentaar op Flickr) van de kleindochter van de 100.000e Nederlandse migrant. Via verwijzingen naar (de site van) *The National Archives of Australia* plus de profielpagina van een familie-lid op Facebook (een community site) meldde de kleindochter zich twee maanden na het plaatsen van de foto.

Verworven kennis delen: gevraagd en ongevraagd

De start van 'Nationaal Archief joins Flickr The Commons' vond plaats met een seminar op 4 november 2008. De 'problematiek' van het beschikbaar stellen van het materiaal via een fotocommunity zoals Flickr werd toegelicht en bediscussieerd, alsmede de 'problematiek' van de auteursrechten. Het toenmalige hoofd van Flickr the Commons was aanwezig en sprak de zaal toe. Hierdoor bestond de kans voor andere geïnteresseerde instellingen om direct contact met haar te leggen.

Een initiatief als deze pilot heeft een belangrijke voorbeeld- en breekijzerfunctie voor archieven en instellingen die met vergelijkbare problematiek worstelen of ideeën hebben om te spelen met community's. Aan uitnodigingen voor deelname aan congressen, studiedagen, informatieve telefoongesprekken en vragen per e-mail geen gebrek.

Een belangrijke afspraak binnen het project Beelden voor de Toekomst – en dus ook het deelproject 'Nationaal Archief joins Flickr The Commons' – is het documenteren en regelmatig presenteren van de resultaten en bevindingen. Dit gebeurt onder andere op het researchblog van het project⁵ maar ook via seminars, lezingen, (online) interviews enzovoort. De projectorganisatie heeft een grondige evaluatie⁶ geschreven over de pilot en die breed beschikbaar gesteld. Opvallend hierbij was de verdere verspreiding van de evaluatie via verschillende weblog- en twitteraccounts.

Zo is gebleken dat met zeer beperkte financiële middelen (een pro account kost bijna \$25,- per jaar) een enorm resultaat valt te behalen waar bijvoorbeeld een traditionele pr-campagne niet tegenop kan. Het archief is buiten zijn reguliere context getrokken en heeft boven verwachting gescoord. Niet alleen in bezoekersaantallen, tags, commentaren of blogposts maar ook in aandacht vanuit het archiefveld zelf. Wellicht dat vooraf iets meer verwacht was van de input, de verrijking. Anderzijds wees de pilot uit dat bij een keuze op onderwerp en fotoselecties die ingebed zijn in bijvoorbeeld verenigingen of brede interessegebieden, die input toeneemt.

⁵ <http://research.imagesforthefuture.org/> (laatst geopend op 1 februari 2010).

⁶ Judith Moortgat, *Taking Pictures to the Public. Evaluatieverslag Nationaal Archief & Spaarnestad Photo op Flickr the Commons* (8 juni 2009).

⁷ <http://www.mapit1418.nl/> (laatst geopend op 1 februari 2010).

Deze lessen worden nu in praktijk gebracht bij de een tweede pilot rondom het geotaggen van foto's rondom de Eerste Wereldoorlog op www.mapit1418.nl.⁷

Delen van materiaal via een 2.0 platform leidt ook tot de noodzaak na te denken hoe je organisatiebreed hier mee omgaat. Wie kan, wil en mag er waar en wanneer wat over zeggen, hoe behoud je een zeker overzicht hierop, benut je vooral kansen maar ben je ook alert op de mogelijke risico's? Momenteel is deze discussie zeer actueel. Niet alleen binnen het Nationaal Archief maar bij vele organisaties (zowel binnen de erfgoedsector als bij commerciële bedrijven) die zich op het 2.0 pad begeven. In een later stadium verwacht het Nationaal Archief de eerste opvattingen hierover te delen door een set handreikingen en richtlijnen.

Wiki's: de uitgelezen tool voor kennis delen en professionaliseren?

De eerste implementatie van een wiki vierde op 25 maart 2010 zijn 15de verjaardag. In 1995 implementeerde Howard G. Cunningham een webapplicatie om de uitwisseling van ideeën tussen programmeurs te vereenvoudigen. Hoewel de toepassing vooral bekend werd door online naslagwerken als Wikipedia, groeide de populariteit van wiki's om onder professionals online kennis te delen. Het open en expliciet samenwerkende aspect bleek daarbij een grote meerwaarde.

Van wiki's in de frontoffice...

In de voorbije jaren gingen een aantal archieven in het kader van hun publiekswerking aan de slag met een wiki. Zo bouwde het Regionaal Archief Tilburg de website van het genealogisch project Geboren in 1809 uit tot een collectief werkmiddel voor de vrijwilligers. Het project had overigens als doel het levensverhaal te reconstrueren van de 338 Tilburgers die geboren waren in 1809.⁸

Vorig jaar ging ook het Regionaal Archief Nijmegen met een wiki aan de slag. De Vierdaagsewiki⁹ heeft als doel de desbetreffende rijke collectie van het RAN breed toegankelijk te maken. Meer dan een virtuele tentoonstelling is de wiki ook een collectief erfgoedproject waar iedereen behalve feiten, ook persoonlijke verhalen en anekdotes kan aanvullen. De praktijkervaring van het RAN is overigens te volgen via Archief 2.0.¹⁰

Of je nu de resultaten van een lopend historisch onderzoek wilt bijhouden en meteen wilt delen met het publiek, vrijwilligers meer betrekken in de publiekswerking van je instelling of onontgonnen herinneringen en anekdotes wilt samenbrengen met je erfgoedcollectie, vaak blijken wiki's de ideale oplossing, ondanks de technische obstakels. Daarom zijn dergelijke projecten heel dankbaar om leergeld te betalen in het ontwikkelen van wiki's. De verworven technische bagage en opgedane kennis vormen een ideale opstap naar de uitbouw van wiki's in een meer professioneel gericht kader.

⁸ <http://www.geborenin1809.nl/wiki> (laatst geopend op 1 februari 2010).

⁹ <http://www.vierdaagsewiki.nl/> (laatst geopend op 1 februari 2010).

¹⁰ <http://www.archief20.org/profiles/blog/list?tag=wiki> (laatst geopend op 1 februari 2010).

... naar wiki's in de backoffice

Het faciliteren van kennisdeling was het uitgangspunt bij uitstek toen in het najaar van 2007 de Archief 2.0 community van start ging met de ontwikkeling van de ArchiefWiki.¹¹

Het digitaal beschikbaar maken van de *Archiefterminologie voor Nederland en Vlaanderen* was daarbij het primaire uitgangspunt. Enerzijds omdat het ontbreken van een digitale versie van onze vakterminologie niet meer van deze tijd was, anderzijds omdat er een noodzaak bestond om de definities breder beschikbaar te maken dan het professionele archiefveld. Daarenboven zorgden de recente digitale ontwikkelingen in de archiefsector voor een heel nieuw arsenaal aan termen. Dat leidde tot een tweede uitgangspunt van de ArchiefWiki: tot geactualiseerde definities te komen van bestaande termen en mogelijke definities te formuleren voor nieuwe termen. Als tweede poot ontwikkelt de community momenteel een digitale archievenkaart.

Waar de ArchiefWiki nog in hoofdzaak een naslagwerk is met een aanzet tot dynamische kennisontwikkeling zijn de wiki's van DEN¹² en VVBAD¹³ pogingen tot een meer geavanceerde toepassing van wiki's op het gebied van professionalisering en kennisdeling. De DENwiki werd gelanceerd "om samen met de mensen die in het erfgoedveld actief zijn te bepalen welke standaarden minimaal nodig zijn bij het digitaliseren van cultureel erfgoed". Hoewel de inbreng via de wiki eerder teleurstellend was, toonde het initiatief wel aan dat wiki's gehanteerd kunnen worden om vanuit het veld samen te werken aan standaarden en adviezen. De VVBADwiki heeft eerder een praktische insteek, zoals het delen van verslagen van werkgroepen, over het samenstellen van overzichten van bewaartermijnen voor bedrijfsarchieven, tot de voorbereiding en nazorg van studiedagen. Wat het laatste betreft, bestaat in de Verenigde Staten een uitstekend voorbeeld in de vorm van de SAA Wiki.¹⁴

Deze voorbeelden tonen aan dat er zeker kansen zijn om als archivariissen met wiki's aan de slag te gaan. Niet alleen om de interactie met gebruikers en vrijwilligers een nieuwe dimensie te geven, maar ook, en in dit kader vooral, om binnen de archiefsector of de archiefdienst onder collega's actief kennis te delen. Zo kan een interne wiki een prima hulpmiddel zijn om collectiehandleidingen te herwerken, aantekeningen bij studiedagen samen te brengen voor andere collega's, een overzicht en status te geven van lopende projecten of suggesties te verzamelen voor stages of de valorisering van de collectie. Kennis delen blijft echter in de eerste plaats een kwestie van mentaliteitsverandering, een wiki is daarbij slechts één van de vele beschikbare tools. En hoewel deze applicatie zich uitstekend leent tot open samenwerking, moet er goed nagedacht worden over de implementatie ervan. Zonder een gedegen voorbereiding en actieve managementpolitiek loopt het geheel mis. Er bestaat echter voldoende literatuur die deze materie behandelt. Een selectie vindt u terug via <http://delicious.com/tomcobbaert/wiki>.

¹¹ <http://www.archiefwiki.org> (laatst geopend op 1 februari 2010).

¹² <http://wiki.den.nl> (laatst geopend op 1 februari 2010).

¹³ <http://www.vvbad.be/wiki> (laatst geopend op 1 februari 2010).

¹⁴ <http://www.ibiblio.org/saawiki/2008> (laatst geopend op 1 februari 2010).

De bankschroef voorbij

Archivarissen moeten nadenken over de competenties die nodig zijn in de nabije toekomst en accepteren dat hun vak fundamenteel aan het veranderen is: een omslag naar digitale dienstverlening met hele andere werktijden dan we nu gewend zijn, op een manier waar geen papier meer aan te pas komt, met een instrumentarium dat deels nog niet bestaat, voor klanten die we amper kennen en met gebruikerswensen die ons nu nog vaak angst inboezemen. Archiefdiensten moeten op zoek naar medewerkers die digitaal werken als uitgangspunt nemen en in staat zijn online relaties en community's op te bouwen en te onderhouden. Bij de werving van elke nieuwe medewerker is het noodzakelijk te kijken naar de functie die we gaan vervullen in het krachtenveld van de informatiesamenleving. Een open houding naar mede-professionals, collega instellingen en bezoekers / gebruikers is onontbeerlijk om tot vruchtbare samenwerking te komen. Alleen zo kunnen we langzaam groeien naar de informatieprofessional die nodig is om in de toekomst niet te verworden tot bewaarder van papier of serverparken.

Het beroep van archivaris is even dynamisch als de samenleving waarvoor en waarin de archivaris zijn missie volbrengt. De samenleving is anno 2010 volop in verandering. Het beroep verandert mee. Verandering als constante factor – van alle tijden. Dit jaarboek brengt de kernkwaliteit van ons beroep in beeld. Wat is de eigenheid van het beroep? Wat is de meerwaarde van de beroepsuitoefening? Welke legitimiteit heeft de beroepsbeoefenaar? In de vier thema's professie – professional – professionaliteit – professionalisering komen deze vragen en ontwikkelingen terug.

De professional anno 2010 loopt tegen 21e-eeuwse beroepsgrenzen aan. Nieuwe ontwikkelingen als Web 2.0, Archief 2.0, digitale duurzaamheid, records continuüm, e-depot en virtuele studiezaal stellen andere vragen aan archivistische competenties. De RHC-vorming, de opheffing van de Archiefschool, de besteldiscussie en visieontwikkeling bevorderen een nieuwe institutionalisering van de beroepsomgeving. Het verkennen van de grenzen van het beroep zet aan tot reflectie. En tot vernieuwing.

Hoe ontwikkelt zich ons beroep? Hoe wordt ons beroep gezien? Hoe zien we zelf ons beroep? Wat gebeurt er in en rond ons beroep? Is het in eigen land anders dan in het buitenland? Welke invloed heeft dat op professie? Welke gevolgen zien we voor beroepstaken en bekwaamheidseisen? Hoe kunnen we ons door opleiding en leven-lang-leren blijven professionaliseren?

Dit jaarboek is een momentopname van de stand van zaken in 2010, met een analyse van hoe we tot hier gekomen zijn en een vooruitblik naar wat er mogelijk komen gaat. Een pleidooi voor een learning continuüm, zoals Hans Scheurkogel (1953-2006), coördinator opleidingen van de Archiefschool en docent aan de leerstoelgroep Archief- en informatiewetenschap van de Universiteit van Amsterdam, dat noemde. Collega's en vrienden dragen dit jaarboek aan hem op.